

Múltunk és jelenünk kollázsvalósága

Gugánovity Gabriella *Volt egyszer egy ország* című
fotókiállításának margójára

Mindennapjaink kollázsvalóságát átszövik a múlt, az emlékek, a megélt történetek és hangulatok lecsapódásai. Az utazás és a hazatérés rész-egész párhuzama, a láttatás és elhallgatás Gugánovity Gabriella művészetének lényege, amikor a sok finom mozdulat, a remegés, a Chicago épületein megtörő fény pillanatnyi illúziója dermed kővé. A művésznő a vajdasági felhők mulandó élményét hibernálja, egy olyan valóságot teremt újjá, amely már rég csak a mindennapok emlékeiben él. A honvágny kérdésére a Vajdaságba való visszatérés után vetődik fel benne az utazásai során megélt pillanatok ellenpárjaként, biztonságérzetének elvesztése miatt.

A *Volt egyszer egy ország* elnevezésű kiállítás képei elsődlegesen a chicagói közönségnek készültek, amelyek az egykori Jugoszlávia múltjának, széthullásának és mai, rész-egész mivoltának közvetlen s mégis sejtelmes láttatásai. Mégsem kizárólagosak, hiszen ugyanúgy befogadhatóak, értelmezhetőek mindazok számára is, akiknek a néhai ország mindennapi valóság volt. A *Once upon a time (Egyszer volt, hol nem volt)* asszociációs játékú folytatódik: igaz se volt. A fotókat kísérő magyarázat nélkül a helyszínek csak részben ismerhetők fel, a képek felépítésének egy-egy kollázsseleme Vajdaság, Horvátország és Bosznia egy-egy tájegysége. A képek maguk is üzennek, közvetett módon hivatottak ábrázolni a különbözőségben megbúvó egységet és harmóniát.

A sziluettek, a primer színek és direkt utalások nem hatnak zavaróan, inkább felébresztik az emlékezést, s a pillanatnyi kényelmetlen érzés után a szemlélődőt eltölti a nyugalom, a biztonság érzete, amit a művésznő mindig keres, amikor hazatér. A képek összeállításában tükröződik az eddigi életpálya, az elutasítás, a haza elhagyása, majd az újra visszatérés, a visszafogott miszticizmus és az utazások felgyorsult világa. A fotók egy-egy elemére utalva a motívumok összetett mátrixa jelenik meg.

Gugánovity Gabriella: Az égbolt alatt

A kiállítás bevezető fotóján tűnik fel a vajdasági égbolt, a felhők, amelyek a művésznőt, szavai szerint, hazahozzák, hiszen sehol nincsenek olyan felhők, mint a Vajdaságban. A képek különböző perspektívákat, tükrözéseket s tükröződésekkel ötvöznek: a világ s maga a kollázs egyik eleme megfordult, felfordult, ezzel szimbolizálva a széthullást, a felborult értékrendet.

A bevezető kép, amelynek címe *Az égbolt alatt (Under the Sky)*, a montázsok struktúrájából adódóan, kilép a ráerőszakolt síkból, a zöld textúra megbontja a felhők fekete-fehér kuszán vibráló monotonitását. A három ország egy-egy jellegzetes egysége, a területi szétdaraboltság ellenére is, harmóniában van a képen, intenzív a távolság élménye és mélysége. Nem mindegyik alkotáson teremődik újjá azonban három ország motívumaiból az egység, gyakran csupán kettőre redukálódik. A kollázsok készítésének módszere sem „mesterséges”, utalva a tudatban természetesnek vett országegységre s annak felborulására.

Gugánovity Gabriella a hagyományos sötétkamra módszereit alkalmazza korszerű formában. A képek világát továbbpörgetve utazunk időben, élményekben, s kicsit az élet vonalán is. A bevezető kép ellenpárja a

Gugánovity Gabriella: A halál beállta

szigorúan fekete-fehér kép, amelynek címe *A halál beállta (Line of Death)*. A fotó közepén, mint egy megtört élet, elhalkul a szívhang, s az addig tapasztalt álnyugalmat átveszi egy belső feszültség, a felismerés, az aszisztolia, a szív elektromos működésének teljes leállása, amikor nincs ingerület, nincs összehúzódás, csak a monitor monoton csíkja, a meg nem szűnő sípolás. A felkavarás és a megnyugtató kettőssége hullámzik a képeken. Az ország és a fotók világának negatív evolúciója, a négy képből álló egység is fokozatosan rombolja le a harmonikus, színekben és pozitív impulzusokban gazdag, több országból álló kollázst, majd fokozatosan hullik szét, fakul ki az egész, s a fényéből csak a világosság érzése marad (a kép címe: *Seholsincs ország/Nowhere country*). Az utazás megélése, maga az út érzete, szinte a kijárat felé való menekülés a Topolyáról Szabadkára vezető út, amin áthömpolyög a Drina. A haza vezető út ellenvilága, a képzelt szabadság felé vezet (a kép címe: *Kijárat/Exit*).

A befogadás és elengedés, a rész-egész láttatása, a honvágy újraértelmezése s a szétesett valóságunk kollázsvilága adja Gugánovity Gabriella *Volt egyszer egy ország* kiállításának univerzális voltát, csendes befogadását, amely nemcsak érzékeinkre hat, hanem láttat és elgondolkodtat.